

Европейската перспектива на страните от Западните Балкани и бъдещето на Югоизточна Европа.

Изготвил:
Ваня Новакова
студент по "Национална сигурност и отбрана"
във Военна академия "Г. С. Раковски"

Балканите винаги са били непредсказуем и противоречив регион, който е изумявал изследователите с това как за малките си размери събира толкова конфликтен потенциал, историческа обремененост и политическо напрежение. Със своята палитра от етноси и вероизповедания, както и огромния брой компактни групи население, които живеят извън пределите на своята национална държава, бъдещето на региона изглежда неясно и несигурно, сякаш се гради в паралелна историческа реалност. Затова, пътят към евроатлантическата интеграция на страните от Западните Балкани е изпълнен с редица предизвикателства като например сложните, наследени от миналото конфликти, потенциално слабите държавни институции, етническата нетърпимост и нерешените гранични спорове. Въпреки това, пътят на интеграция към структурите на НАТО и ЕС остава безалтернативен. Ако тези предизвикателства бъдат преодолени, интегрирането към всичко онова, което Европейският съюз все още трябва да олицетворява - демократични ценности, икономически просперитет, сигурност, стабилност, етническа, културна и религиозна толерантност - би било не само вероятно, а естественото развитие на Стария континент към пълно политическо и идеологическо единение.

Ключовите проблеми пред европейското бъдеще и развитие на Западните Балкани не просто като периферия на Европа, а като демократичен и стабилен регион, се определят от изследователите като основно три. Това са статутът на Косово, реформите в Босна и Херцеговина и албанският национален въпрос, които са пряко свързани с по-широкото предизвикателство за преодоляване на етническата нетърпимост, която и днес продължава да тегне над региона и да спъва демократичното развитие на страните. За да може балканските държави уверено да вървят към своята евроинтеграция, то тези проблеми трябва да намерят своето компромисно решение. То следва да бъде достигнато не просто чрез външна принуда и инструментите на силата, а посредством конструктивен диалог, взаимни отстъпки и умело посредничество от страна на европейските институции. Поради това трябва да се увеличат усилията на Европейския съюз по линия на Процесът за стабилизиране и асоцииране, който представлява своеобразна рамка за отношенията между ЕС и страните от Западните

Балкани. Същото важи и за други регионални инициативи за засилване на доверието и сътрудничеството като например Съвета за регионално сътрудничество, ЦЕФТА, Черноморската синергия, многонационалните сили на Югоизточна Европа (SEEBRIG) и други.

Към настоящия момент Сърбия, Черна гора и бивша югославска република Македония са официално държави-кандидатки за членство към ЕС, като преговорите за присъединяване са вече в ход с първите две. Албания, Босна и Херцеговина и Косово са със статут на потенциални държави-кандидатки, а от 1 юли 2013г. Хърватия стана първата от седемте страни от Западните Балкани, която получи пълноправно членство в Европейския съюз. Чрез своята политика на "Отворените врати" Съюзът заявява подкрепата си за постепенна интеграция и регионално развитие, а мисиите в Косово и Босна и Херцеговина затвърждават ангажимента към мира и сигурността на Балканите. На практика, обаче, по линия на усилията за присъединяване възникват и редица опасения за задълбочаване на регионалните диспропорции, които са отражение и на острите разделения вътре в самите държави. Самият Европейски съюз е изправен пред вътрешна криза, докато държавите-членки все по-често предпочитат националния подход за справяне с проблемите. Затова ключовата дума в политиката спрямо Западните Балкани е "постепенно". Брюксел никак не бърза с разширяването на европейското семейство, особено след като се видя, че за седем години интеграцията на България и Румъния не достигна желаните резултати. Следователно, към момента Европейският съюз трябва първо да възстанови модела си на регионално сътрудничество, който имаше претенции за уникалност със съчетанието си на политическа интеграция и икономическа мощ, за да продължи уверено мисията си за изграждане на съюз на просперираща и истински единна Европа, която приоритетно минава през мирни, стабилни и интегрирани Западни Балкани.

Като олицетворение на проблемите на региона може да бъде определена Босна и Херцеговина, където управлението се извършва на принципа 1:1:1 и всички партии са съставени по етнически, а не по идеологически принцип. Вече близо 20 години мирът в Босна и Херцеговина зависи от международното присъствие и потокът на чуждестранни средства (безработицата в Босна и Херцеговина е 43%, като основният сектор на заетост е държавната администрация и за неговото поддържане се отделят 60% от БВП). Подновяването на процеса на евроинтеграция следва да бъде свързан с провеждането на политически реформи, които основно трябва да се състоят от преформулирането на

Конституцията и уточняването на границите между Босна и Херцеговина и Сърбия и Босна и Херцеговина и Хърватия. Най-сериозното предизвикателство пред страната, както и пред региона, си остава преодоляването на напрежението между различните етноси.

Исторически погледнато пътят към членство в Европейския съюз, който е безспорният ход на развитие на страните от Западните Балкани, неминуемо минава през НАТО. Следователно държавите трябва да се стремят да изпълнят критериите за членство в Алианса. Организацията отдавна не е просто военно обединение за колективна сигурност, а военно-политически съюз със значителна международна тежест, който олицетворява евроатлантическата връзка и ценности. Вече пет години Албания и Хърватия са част от Алианса, а програмата "Партньорство за мир" включва останалите държави без Косово. Поредното предизвикателство пред развитието на Западните Балкани е именно стремежът към членство в НАТО. Важно е да се отбележи, че той не се споделя единствено от Сърбия, която въпреки това постига напредък чрез тежки отстъпки в преговорите си за присъединяване към Европейския съюз. Изгледи за скорошно членство както към НАТО, така и към ЕС, обаче, няма за нито една държава от региона, тъй като решението за това се взема с консенсус и като условие се поставя решаването на най-тежките проблеми на Западните Балкани.

Европейската перспектива за демократично развитие на страните от Западните Балкани е единственият полезен ход, който те могат да предприемат за гарантиране на просперитета, стабилността и мира в региона. Пътят към членство и интеграция безспорно е тежък, труден, бавен и изпълнен с предизвикателства и всяка една държава се намира на различен етап от своя процес на асоцииране, но усилията в тази посока не бива да стихват както от тяхна страна, така и от страна на Европейския съюз. България като част от европейското семейство и намираща се на Балканския полуостров подкрепя и трябва да продължава да поддържа разширяването към Западните Балкани, за да бъде постигнато трайно и мирно разрешаване на "балканския възел", за да бъде гарантирана сигурността на региона и за да може Европа да направи поредната крачка към окончателно загърбване на враждебността и конфликта като отношение между държавите.